

Nr 26

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 15 november 1957 dagtecknad proposition, nr 191, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

Härigenom förordnas, att 2—7 §§ lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m.¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Fråga om — — — — — Konungen bestämmer.

Anspråk på ersättning skall vid påföljd av talans förlust framställas hos nämnden före den 1 januari 1958.

Anspråk på ersättning skall vid påföljd av talans förlust framställas *genom ansökan* hos nämnden före den 1 januari 1958.

3 §.

Fiskevärderingsnämnd skall bestå av tre ledamöter. En av ledamöterna, vilken tillika skall vara ordförande, utses av Konungen. De båda övriga ledamöterna utses på sätt Konungen bestämmer. För varje ledamot skall finnas en i enahanda ordning som denne utsedd suppleant. Angående omröstning i nämnden skall gälla vad i lag finnes stadgat rörande omröstning i tvistemål vid rådhusrätt.

Fiskevärderingsnämnd består av tre ledamöter, av vilka en skall vara ordförande.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 2 § 1955: 711 och beträffande 7 § 1957: 316.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

För varje nämnds område utses, förutom ordföranden, minst två och högst sex ledamöter. Ordföranden utses av Konungen. Övriga ledamöter utses på sätt Konungen bestämmer. För varje ledamot skall finnas en eller flera i enahanda ordning som denne utsedda suppleanter.

Ordföranden och suppleant för honom skola vara lagkunniga och erfarna i domarevärv. Övriga ledamöter och suppleanter för dem böra vara allmänt betrodda och väl förtrogna med förhållandena i bygden.

I nämnden skola tjänstgöra de två ledamöter eller suppleanter som av ordföranden för varje gång kallas därtill. Företrädesvis böra de kallas som bo närmast sammanträdesorten.

4 §.

Innan fiskevärderingsnämnd avgör ärende angående ersättning, skola sökanden och kronan erhålla tillfälle att framlägga sina synpunkter vid sammanträde inför nämnden. Framställning må dock avslås utan att ha handlagts vid sådant sammanträde, om den uppenbarligen icke förtjänar avseende.

Nämnden må tillerkänna sökanden gottgörelse av statsmedel för utgifter å ärendet i den mån sådan gottgörelse begärts och finnes skälig.

Utskrift av nämndens beslut skall tillställas sökanden.

Angående fiskevärderingsnämnd och förfarandet hos nämnden i ersättningsmål som anhängiggjorts enligt 2 § skall tillämpas vad som är stadgat i fråga om allmän domstol och rättegången i tvistemål, dock med följande avvikelser:

1. Vid uppskjuten huvudförhandling skall målet företagas i det skick, vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut. Hava de ledamöter, som vid det senare sammanträdet sitta i nämnden, ej övervarit den tidigare handläggningen, skall dock målet upptagas till ny huvudförhandling; i den mån det kan antagas vara utan betydelse eller skulle medföra oskälig kostnad eller synnerlig olägenhet, erfordras ej att bevis, som upptagits vid tidigare sammanträde, ånyo upptages.

Tredje lagutskottets utlåtande nr 26 år 1957

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Parts utevaro från nämndens sammanträde utgör ej hinder för målets handläggning och avgörande.

2. Nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i övrigt innehålla. Dom skall meddelas inom två månader från det förhandlingen avslutats, om ej synnerligt hinder möter.

3. Om skäl äro därtill äger nämnden, utan huvudförhandling, i avvaktan på målets avgörande förordna, att förskott skall utgå i avräkning på ersättning som slutligen kan komma att fastställas.

4. Kronan skall, i den mån ej annat föranledes av vad i 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken stadgas, ersätta sökanden hans kostnader å målet vid nämnden.

Lagen om fri rättegång skall äga tillämpning i mål vid nämnden.

5 §.

Ersättning till ledamot i fiskevärderingsnämnd skall utgå enligt grunder som Konungen fastställer och gäldas av statsmedel.

Ordföranden äger besluta för nämnden i samma omfattning som är stadgad för den lagfarne domaren i häradsrätt.

Yppas vid överläggning i nämnden skiljaktiga meningar, vare lag som i rättegångsbalken stadgas beträffande domstol, där allenast lagfarna ledamöter hava säte i rätten. Vid omröstning skall ordföranden säga sin mening först.

6 §.

Närmare bestämmelser angående fiskevärderingsnämndernas verksamhet meddelas av Konungen.

Talan mot nämndens dom eller beslut fullföljes till hovrätt. Beträffande rättegången i hovrätten skall gälla vad som är stadgat om tvistemål, dock med följande avvikelser:

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1. Särskild vadeanmälan mot nämndens dom vare ej erforderlig. Part äger inkomma med vadeinlaga inom fyra veckor från den dag då domen gavs. Mot nämndens beslut rörande förskott skall talan föras särskilt.

2. Vad ovan i 4 § under 1—3 är stadgat skall, utom såvitt angår parts utevaro, äga motsvarande tillämpning.

3. Där ej annat föränledes av 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken, skall kronan städse själv vidkännas sina kostnader i hovrätten, så ock kostnad som åsamkas motpart genom att kronan fullföljt talan.

Vad i denna paragraf är stadgat skall, med undantag av vad under 1 sägs, i tillämpliga delar gälla rättegången i högsta domstolen. Mot hovrättens beslut rörande förskott må talan ej föras.

7 §.

Den som är missnöjd med fiskevärderingsnämnds beslut äger draga frågan under domstols prövning, såframt han väcker talan inom tre månader från det nämndens beslut delgavs honom. Talan skall väckas vid rätten i den ort där vattenområdet eller, om det är beläget under flera domstolar, dess huvuddel ligger. I beslutet skall intagas erinran om vad den missnöjde sålunda har att iakttaga.

Kronan vare pliktig att, i den mån annat ej föränledes av vad i 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken stadgas, ersätta motparten hans kostnader å målet i underrätten. Vad sålunda stadgas skall, om kronan fullföljer talan, äga tillämpning jämväl å såda-

Konungen föreskriver, under vilka hovrätter fiskevärderingsnämnderna skola höra.

Konungen meddelar tillika de närmare bestämmelser angående tillämpningen av denna lag som i övrigt finnas erforderliga.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

na kostnader i högre rätt som åsamkas motparten genom kronans fullföljda talan.

Väckes ej, på sätt i första stycket sägs, talan mot nämndens beslut, skall beträffande beslutet i tillämpliga delar gälla vad i allmänhet är stadgat om domstols dom, vilken vunnit laga kraft.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Lagen äger ej tillämpning beträffande mål, som fiskevärderingsnämnd avgjort före ikraftträdandet.

Mål, som vid lagens ikraftträdande är anhängigt vid fiskevärderingsnämnd och vari förhandling ägt rum enligt äldre bestämmelser, må av nämnden företagas till avgörande utan ny förhandling, där målet ändock finnes tillfredsställande utrett.

I samband med propositionen har utskottet behandlat två i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen i första kammaren nr 565 av herr *Bergh, Ragnar*, och i andra kammaren nr 714 av herr *Hedin m. fl.* I motionerna, som är likalydande, föreslås, att riksdagen måtte besluta förlänga den frist inom vilken anspråk på ersättning för mistad fiskerätt skall framställas från den 1 januari 1958 till den 1 januari 1960.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda lagförslaget, ävensom i fråga om de motiv motionärerna åberopat får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, hänvisa till propositionen och motionen II: 714.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att fiskevärderingsnämnderna från att ha varit administrativa organ ombildas till domstolar och att fullföljd av talan mot nämndens avgöranden med förbigående av allmän underrätt sker direkt till hovrätt.

Inledning

Genom lag den 6 juni 1957 (nr 316) vidtogs den ändringen i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. att beslut, som meddelats av fiskevärderingsnämnd i fråga om ersättning för mistad fiskerätt, kan dragas under domstols prövning jämväl på talan av kronan, något som dessförinnan i regel icke var möjligt.

Under förarbetena till den nämnda lagändringen ifrågasatte lagrådet om man icke måste gripa djupare för att komma fram till en rationell och för parterna tillfredsställande ordning. Lagrådet förordade, att fiskevärderingsnämnderna skulle ombildas till specialdomstolar, närmast jämställda med ägodelningsrätterna, och att fullföljd skulle äga rum direkt från nämnd till hovrätt. Dåvarande departementschefen, statsrådet Zetterberg, ansåg sig dock ej kunna förorda en så genomgripande reform, som ej före lagradsbehandlingen blivit närmare utredd och dryftad. Tredje lagutskottet anförde (utl. nr 18/1957), att vägande skäl talade för den av lagrådet föreslagna ordningen och att lagrådets förslag därför borde bli föremål för ny departemental prövning med inhämtande av remissyttranden däröver, eventuellt dock först sedan det genomgått någon överarbetning i Kungl. Maj:ts kansli. För den händelse remissbehandlingen skulle visa allmän uppslutning kring huvudlinjerna i lagrådets förslag, syntes detta böra läggas till grund för en ny proposition i ämnet. Riksdagen anslöt sig till vad utskottet anfört (skr. nr 263).

Med anledning av vad sålunda förekommit har inom justitiedepartementet utarbetats en den 25 juni 1957 dagtecknad promemoria, innefattande överarbetning av lagrådets förslag. Vid promemorian fogat förslag till *lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.* återfinnes i propositionen å sid. 35 f. Promemorian innehåller jämväl utkast till tillämpningskungörelse.

Över promemorian har efter remiss yttranden avgivits av hovrätten för Nedre Norrland, kammarkollegiet, fiskeristyrelsen, samtliga fiskevärderingsnämnder, 1951 års rättegångskommitté, Sveriges advokatsamfund, Riksförbundet Landsbygdens folk och Sveriges fiskares riksförbund.

Huvuddragen av gällande rätt

Bestämmelserna i lagarna den 1 december 1950 om gräns mot allmänt vattenområde samt om rätt till fiske har i vissa fall föranlett minskning av det enskilda vattnet och intrång i förut bestående enskild fiskerätt. Genom *lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m.* har givits möjlighet för den enskilde att få ersättning härför av statsmedel.

Från förarbetena till ersättningslagen må anmärkas, att *fiskerättskommittén* i sitt den 31 juli 1947 avgivna betänkande (SOU 1947: 47) uttalade, att såväl de väntade ärendenas antal som deras säkerligen ofta invecklade art närmast syntes visa hän mot en anordning med för ändamålet särskilt inrättade organ, vilkas verksamhetsområden borde vara lokalt begränsade

men i enhelighetens intresse ej alltför små. För prövning av frågor enligt ersättningslagen föreslog kommittén därför inrättande av särskilda fiskevärderingsnämnder. Med hänsyn till arten av de ärenden som skulle handläggas av fiskevärderingsnämnd ansåg kommittén att dess ordförande borde vara en i domarevärv erfaren jurist — helst häradshövding eller annan ordinarie innehavare av domareämbete — samt att till ledamöter borde utses personer, som var väl förtrogna med förhållandena inom nämndens verksamhetsområde och hade erfarenhet i värdering av fast egendom; ägodelnings- och vattenrättsnämndemän syntes i första hand komma i fråga för dylikt uppdrag.

Fullföljdsreglerna upptogs i 6 § i fiskerättskommitténs förslag till ersättningslag. Detta lagrum hade i förslaget följande lydelse.

Den som är missnöjd med fiskevärderingsnämnds beslut i ärende angående ersättning äger draga frågan under allmän domstols prövning, såframt han instämmer sin talan inom nittio dagar från det nämndens beslut tillställdes honom. I beslutet skall lämnas tydlig hänvisning om vad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under domstols prövning.

I fråga om detta lagrum anförde kommittén:

Även om den sammansättning, fiskevärderingsnämnderna avses skola ha, torde göra dem väl skickade att pröva ersättningsfrågorna, har kommittén likväl ansett rättssäkerheten kräva, att möjlighet beredes den som är missnöjd med nämndens beslut att bringa ärendet under allmän domstols bedömande.

I avseende å kammarkollegiets befattning med dessa ärenden framhöll kommittén, att kollegiets avsedda ställning som kronans representant icke syntes böra vara rent partsbetonad. Då det gällde den grundläggande utredningen rörande innehållet och omfattningen av sökandens rätt var det enligt kommitténs mening önskvärt att kollegiet med sin speciella sakkunskap medverkade till ett objektivt klarläggande av det för ersättningsfrågans bedömande avgörande rättsläget.

Vid remiss till lagrådet den 25 februari 1949 av förslag till bl. a. fiskerättslag och ersättningslag framhöll dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, att det uppenbarligen var önskvärt att ersättningsfrågorna kunde avgöras i enkla former, men samtidigt måste tillses att rättssäkerheten icke äventyrades. Den av fiskerättskommittén föreslagna anordningen med särskilda fiskevärderingsnämnder torde väl tillgodose båda dessa önskemål. Departementschefen biträdde därför förslaget om sådana nämnder. I fråga om fullföljd upptogs enahanda bestämmelser som i 6 § i kommittéförslaget om rätt att vid missnöje med beslut av fiskevärderingsnämnd väcka talan vid domstol, dock med den inskränkningen att endast ersättningssökanden tillerkändes fullföljdsrätt. Med hänsyn bl. a. till att det i dylika fall ej sällan torde bli fråga om att åberopa ny utredning syntes enligt departementschefen denna utväg vara att föredraga framför att — i enlighet med vad kammarkollegiet under remissbehandlingen av kommittéförslaget ifrågasatt — låta talan fullföljas till hovrätt.

I 2 § *ersättningslagen* stadgas, att fråga om ersättning skall upptagas av

fiskevärderingsnämnd och att ersättningsanspråk vid talans förlust skall framställas inom viss tid. Fristen var ursprungligen bestämd till den 1 januari 1956, men genom lag den 30 december 1955 förlängdes den till den 1 januari 1958. Enligt 3 § skall fiskevärderingsnämnd bestå av tre ledamöter, varav en, som tillika skall vara ordförande, utses av Kungl. Maj:t. För varje ledamot skall finnas en suppleant. Angående omröstning i nämnden skall gälla vad i lag finnes stadgat rörande omröstning i tvistemål vid rådhusrätt.

Innan fiskevärderingsnämnd avgör ärende angående ersättning, skall enligt 4 § sökanden och kronan erhålla tillfälle att framlägga sina synpunkter vid sammanträde inför nämnden. Framställning må dock avslås utan att ha handlagts vid sådant sammanträde, om den uppenbarligen icke förtjänar avseende. Nämnden må tillerkänna sökanden gottgörelse av statsmedel för utgifter å ärendet i den mån sådan gottgörelse begärts och finnes skälig. Utskrift av nämndens beslut skall tillställas sökanden.

5 och 6 §§ i ersättningslagen avser utfärdande i administrativ ordning av bestämmelser om ersättning till nämndledamöter och om fiskevärderingsnämndernas verksamhet.

Enligt 7 § första stycket — i paragrafens lydelse enligt lag den 6 juni 1957 — äger den som är missnöjd med fiskevärderingsnämnds beslut att draga frågan under domstols prövning, såframt han väcker talan inom tre månader från det nämndens beslut delgavs honom. Talan skall väckas vid rätten i den ort där vattenområdet eller, om det är beläget under flera domstolar, dess huvuddel ligger. I beslutet skall intagas erinran om vad den missnöjde sålunda har att iakttaga. Väckes ej sådan talan, skall, enligt vad som stadgas i tredje stycket av 7 §, beträffande beslutet i tillämpliga delar gälla vad i allmänhet är stadgat om domstols dom, vilken vunnit laga kraft. Dessutom föreskrives i andra stycket av samma paragraf, att kronan är pliktig att, i den mån ej annat föranledes av vad i 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken stadgas, ersätta motparten hans kostnader å målet vid under-rätten. Vad sålunda stadgas skall, om kronan fullföljer talan, äga tillämpning jämväl å sådana kostnader i högre rätt som åsamkas motparten genom kronans fullföljda talan.

Kronans talan i ersättningsfrågorna bevakas enligt 8 § av kammarkollegiet.

I 9—12 §§ upptages, för det fall att in-teckningshavares intressen beröres, regler om nedsättning av ersättningsbelopp hos länsstyrelsen och om fördelningen av nedsatt ersättningsbelopp. I huvudsak föreskrives att vad i ut-sökningslagen stadgas om fördelning av köpeskilling för utmättningsvis såld fast egendom skall äga motsvarande tillämpning.

De i 5 och 6 §§ ersättningslagen förutsatta administrativa föreskrifterna har utfärdats genom *kungörelsen den 12 januari 1951 (nr 9) om fiskevärderingsnämnder och deras verksamhet*. Kungörelsen innehåller bestämmelser om verksamhetsområdet för envar av rikets tio fiskevärderingsnämnder. Kungörelsen innehåller i övrigt bestämmelser om beredningen av ärenden vid nämnden, förfarandet vid nämndens sammanträden, förskottsersättning m. m.

Lagrådets uttalanden vid behandlingen av propositionen nr 129/1957

I sitt förut omförmälda yttrande över förslag till vidgad fullföljdsrätt för kronan anför lagrådet att, därest kronan får befogenhet att klandra fiskevärderingsnämnds beslut och detta sålunda ej blir slutligt bindande i någondera riktningen, situationen blir väsentligt förändrad och värdet av förfarandet vid nämnden i hög grad reducerat. Tydligt är också att kronans partsställning — i strid mot önskemålen vid lagens tillkomst — blir än starkare understruken. Även i övrigt kan åtskilliga invändningar göras mot regeln att fullföljd skall ske genom instämmande av talan till allmän underrätt. Lagrådet yttrar härom:

Till ordförande i fiskevärderingsnämnderna ha genomgående utsetts ägodelningsdomare. Bisittarna torde kunna sägas utgöra en viss motsvarighet till ägodelningsnämndemännen. Nämndernas verksamhetsområden äro också jämförelsevis stora, ett förhållande som medför att redan i första instans vinnes en enhetlig bedömning av ett större antal likartade ersättningsfrågor. Denna vinst går förlorad genom en fullföljdsordning, som innebär att nämndernas beslut skola klandras vid de olika allmänna underrätter inom vilkas domvärjo respektive vattenområden äro belägna. Sådan underrätt representerar icke någon större juridisk sakkunskap än nämnden och har mycket mindre domsområde. På många håll uppkommer ävenledes den praktiska olägenheten att häradshövdingen i orten är jävig till följd av att han varit ordförande i nämnden. Allmän underrätt saknar dessutom motsvarighet till den sakkunskap och erfarenhet på området som fiskevärderingsnämndens bisittare böra företräda. Ett önskemål är naturligen att den domstol, dit ett mål fullföljes, skall kunna i viss utsträckning förlita sig på underinstansens sakkunskap och ortskännedom. Som emellertid det muntliga bevismaterial på vilket fiskevärderingsnämnd kan ha byggt sitt avgörande icke upptagits under former jämförliga med vad som gäller i rättegång, kan den domstol, till vilken talan instämnes, icke på dylikt sätt värdesätta nämndens bedömning.

Systemet är också oekonomiskt ur processuell synpunkt. Man får förutsetta, att redan nämnden så gott sig göra låter upptager fullständig bevisning om förekommande rättigheter och deras värde, att därefter, när ärendet går till allmän domstol, underrätten i regel får upptaga hela bevisningen på nytt samt att vid fullföljd till hovrätt kan krävas att bevisningen, ehuru kanske i mindre mån, upptages ännu en gång. I högsta domstolen torde bevisningen däremot regelmässigt komma att föredragas ur handlingarna.

Enligt lagrådets mening bör instansernas antal minskas och det arbete nämnden nedlägger på uppgiften kunna tillgodogöras bättre vid fullföljd av talan. Detta syfte kan utan större svårighet vinnas genom att nämnden får bli en specialdomstol, närmast jämställd med ägodelningsrätt, och att fullföljd från nämnden får äga rum direkt till hovrätt. Lagrådet förklarar sig vara medvetet om de invändningar av principiell natur som kan anföras mot att anordna särskilda, icke permanenta domstolar för vissa uppgifter. I rådande läge kan dock icke gärna komma i fråga att avskaffa nämnderna och hänvisa ärendena exempelvis till ägodelningsrätt. Då fullföljd i allt fall skulle få ske till hovrätt — som tillika är överdomstol i jorddelnings-

mål — och därifrån under vanliga förutsättningar till högsta domstolen, torde invändningarna här icke väga alltför tungt. Lagrådet fortsätter:

För sagda ändamål synes man böra ändra reglerna för förfarandet, så att nämnden må höra vittnen under edsansvar och genom tvångsmedel erhåller bättre möjlighet till processledning. I stället för ett system med bevisupptagning i tre instanser skulle i så fall kunna vinnas den ordningen, att bevisupptagning i vanliga domstolsformer får ske vid nämnden och därefter, i förekommande omfattning, i hovrätt. Att förfarandet hos nämnden därmed skulle bli mera betryggande är uppenbart. Om fullföljd får ske direkt till hovrätt, blir också som sig bör andra instansens domsområde större än nämndens, i stället för tvärtom, och man ger alltså ej till spillo värdet av att nämnderna ha relativt stora distrikt. Förhållandet mellan hovrätt och fiskevärderingsnämnd blir i övrigt analogt med vad som gäller i jorddelnings- och expropriationsmål, där första instansen representerar särskild sakkunskap eller ortskänedom. Möjligheten att inom rimlig tid nå fram till vägledande prejudikat i värderings- eller rättsfrågor ökas tydligen också i hög grad.

Det är, framhåller lagrådet, naturligt att, då en ändring funnits påkallad, man söker avhjälpa bristen med minsta möjliga jämkning i den ordning som redan börjat tillämpas. Enligt lagrådets mening är emellertid fördelarna av att jämställa fiskevärderingsnämnd med domstol ur anförda synpunkter så betydande att detta alternativ bör väljas. Såvitt lagrådet kunnat inhämta möter ej heller i övrigt några praktiska invändningar mot en sådan omläggning.

Tredje lagutskottets utlåtande nr 18/1957

I anslutning till lagrådets uttalanden underströk utskottet, att införandet av fullföljdsrätt för kronan i huvudsak motiverades av det allmänna intresset av en riktig och enhetlig rättstillämpning och att det därför framstod som särskilt viktigt, att förfarandet ej blev så omständligt att prejudicerande domar icke hann meddelas, innan ett alltför stort antal avgöranden träffats av fiskevärderingsnämnderna. Proceduren vid underrätten torde som regel bli tidsödande och dyrbar utan att säkerheten i avgörandet hos denna instans normalt kunde antagas vara större än nämndens. Även om lokalkänedom bland nämndemännen vid häradsrätterna med deras avsevärt mindre domsområden i allmänhet är större än bland ledamöterna i fiskevärderingsnämnderna, torde dessa kunskaper om ortsförhållandena med samma fördel kunna tillföras bedömningsmaterialet genom hörande av ortsbor. Utöver vad lagrådet anför tillfogade utskottet, att gällande regler för handläggning i tvistemål vari förlikning är tillåten (dispositiva tvistemål) icke syntes väl lämpade för mål av förevarande slag. De för handläggning av jorddelningsmål eller expropriationsmål gällande rättegångsreglerna torde i detta avseende vara betydligt bättre ägnade att åstadkomma ett praktiskt, smidigt och billigt förfarande vid underrätten. Utskottet fann för sin del lagrådets förslag till rättslig behandling av förevarande spørsmål äga fördelar framför det fyrinstanssystem, som propositionen nr 129/57 i praktiken innebar och vars olägenheter lagrådet påtalat.

Departementsbehandlingen

Det i promemorian framlagda förslaget överensstämmer i princip med vad lagrådet och utskottet förordat. Detta förslag har i de avgivna remissyttrandena genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Den genom motionerna väckta frågan har närmare berörts av *Sveriges Advokatsamfund* som i denna fråga bl. a. yttrar: Ett mycket stort antal ansökningsärenden torde ännu icke ha anhängiggjorts; anledningen härtill lär bl. a. vara den, att de blivande sökandena ansett sig böra avvakta lösandet av en mängd tvistefrågor, som i redan anhängiggjorda ärenden uppstått rörande principerna för ersättningarnas beräkning samt att det ansetts meningslöst att insända och bearbeta det omfattande, svårtillgängliga och komplicerade grundmaterialet, innan det blivit klarlagt, vilka faktorer som skall tagas med i beräkningarna. Det torde i mycket stor utsträckning vara ogörligt för vederbörande att före den nu stadgade preklusionstidens utgång uträkna och precisera sina anspråk, varför de har för avsikt att före innevarande års utgång, på sätt lagen för närvarande medger, ingiva ansökningar utan närmare preciserade anspråk. Utredandet och preciserandet av anspråken beräknas därefter taga minst ett par år. Av promemorians förslag följer emellertid, att reglerna i 42 kap. 2—4 §§ rättegångsbalken blir tillämpliga. Nämnden, d. v. s. dess ordförande, skall alltså förelägga sökanden att avhjälpa en sådan brist i ansökningsärendet som att anspråken ej preciserats, vid äventyr att ansökningsärendet eljest avvisas. Det skulle enligt samfundets mening säkerligen kunna leda till orättmätiga rättsförluster, om några enligt hittillsvarande ordning anhängiggjorda mål efter lagändringen skulle kunna avvisas blott därför att sökanden icke inom kort tid efter ett föreläggande preciserar sina yrkanden. Då lagens materiella innebörd så väsentligt ändras, att hela bevisbördan övervältras på sökanden, måste det vara ett rimligt krav att denne erhåller erforderlig tidsfrist för att utreda och precisera sina anspråk. Då lagändringen givetvis icke får leda till att en mängd i och för sig berättigade anspråk på formella grunder avvisas, skulle följden bli att de nyssnämnda, mot sökanden stränga reglerna i rättegångsbalken icke skulle kunna i praktiken tillämpas. Samfundet anser att i lagen bör införas uttryckligt stadgande om sådana avvikelser från nämnda regler som erfordras för tillgodoseende av sökandens intresse av erforderlig tidsfrist för anspråkens utredande och preciserande. Ett motivuttalande om att varsamhet är påkallad kan icke anses tillfyllest. Ett bättre alternativ vore emellertid enligt samfundets mening att låta reglerna i 42 kap. 2—4 §§ rättegångsbalken gälla även i nu avsedda fall men i stället utsträcka preklusionstiden, förslagsvis till den 1 januari 1961. Då ifrågakvarande ärenden ändå icke torde hinna utredas och upptagas till behandling av nämnderna inom kortare tidrymd, skulle någon ytterligare tidsutdräkt säkerligen icke uppstå om preklusionstiden sålunda förlängdes. Vidare skulle omgången med »inblancoansökningar» före detta års utgång kunna undvikas

och anspråken kunna preciseras redan i ansökningarna, vilket vore en avsevärd fördel för alla parter. Ett utsträckande av ansökningstiden från 7 till 10 år från lagens ikraftträdande torde även få anses rimligt med hänsyn till att de ersättningssökande anmodats dröja med anspråkens framställande, vilket i stor utsträckning skett, och att kammarkollegiet i allmänhet kräver 10-årsstatistik rörande fiskeutfallet för anspråkens bedömande. Vidare kan hänvisas till att vid vattendomstolarna fiskeskador ofta slutligen prövas först efter en tioårsperiod från skadans uppkomst m. m. Under åberopande av det anförda hemställer samfundet i första hand att den i 2 § stadgade preklusionstiden måtte utsträckas till den 1 januari 1961. Skulle en dylik förlängning av preklusionstiden icke anses böra ifrågakomma, hemställer styrelsen i andra hand att i lagen införes ett stadgande om sådan avvikelse från bestämmelserna i 42 kap. 2—4 §§ rättegångsbalken, att sökanden tillförsäkras nödigt rådrum att utreda och precisera sina anspråk.

Departementschefen

Genom den vid årets riksdag beslutade utvidgningen av kronans klagerätt i ärenden om ersättning för mistad fiskerätt har frågan om en mera genomgripande reform av den ordning som tillämpas för handläggningen av dessa ärenden aktualiserats. Fiskevärderingsnämnderna är icke avsedda att vara permanenta organ, utan deras uppgift är att reglera anspråk på gottgörelse för sådan enskild fiskerätt som gått förlorad eller lidit inskränkning genom 1950 års fiskerättslagstiftning. Även jag är medveten om att vissa invändningar från principiella synpunkter kan resas mot att inrätta särskilda organ av domstols karaktär för en sådan tillfällig arbetsuppgift. Ursprungligen var det icke heller meningen att förfarandet vid nämnden skulle gestaltas som ett rättegångsförfarande, vilket bl. a. kom till uttryck i den icke partsbetonade ställning som kammarkollegiet såsom kronans representant ansågs böra intaga. Utvecklingen har emellertid i praktiken gått i en annan riktning, och efter det kronan numera beretts möjlighet att föra talan mot nämndens beslut torde ersättningssökanden och kollegiet få anses stå emot varandra på väsentligen samma sätt som två enskilda parter i en skadestandsprocess. Det kan därför te sig naturligt att beträffande handläggningen och instansordningen i ersättningsmålen införa regler, som närmare än vad nu är fallet överensstämmer med vad i sådant hänseende gäller i vanliga skadestandsmål. Betydande praktiska fördelar i form av besparing av tid, arbete och kostnader kan, såsom genomgående vitsordats i remissyttrandena över departementspromemorian, väntas vara förbundna med en sådan reform. Jag vill därför förordna, att beträffande fiskevärderingsnämnderna meddelas regler av innebörd att handläggningen därstädes i huvudsak får karaktär av vanligt rättegångsförfarande. I samband härmed bör även instansordningen ändras så, att fullföljd sker från nämnden till hovrätt.

Advokatsamfundet har i detta sammanhang även föreslagit att fristen för anmälan av ersättningsanspråk skall förlängas, förslagsvis till den 1 ja-

nuari 1961. Denna tidsfrist har redan tidigare en gång förlängts, i det den ursprungligen bestämda fristen för anmälans ingivande, den 1 januari 1956, genom beslut vid 1955 års riksdag utsträcktes till den 1 januari 1958. Såsom uttryckligen förutsattes av riksdagen vid detta beslut bör icke någon ytterligare förlängning ske utan att särskilda omständigheter tillkommit. Vad advokatsamfundet anfört synes icke visa att några speciella förhållanden inträtt som motiverar en sådan åtgärd. För att icke regleringen av ersättningsfrågorna skall draga orimligt ut på tiden är det angeläget att föreliggande anspråk utan ytterligare utsträckning av tidsfristen anmäles till nämnderna. Den olägenheten att ersättningskraven icke alltid i full utsträckning kan preciseras i samband med anmälningen torde få bäras. Jag anser mig därför ej kunna tillstyrka förslaget om förlängning av anmälningsfristen. Till frågan om möjligheterna att i efterhand komplettera ingivna ansökningar återkommer jag.

I lagtekniskt hänseende torde reformen, såsom lagrådet i sitt yttrande förordad, lämpligen kunna genomföras så att i lagen om ersättning för mistad fiskerätt införes hänvisning till vad som är stadgat i fråga om allmän domstol och rättegången i tvistemål med vissa närmare angivna avvikelser. Omläggningen av förfarandet påkallar även en väsentlig omarbetning av kunskörelsen om fiskevärderingsnämnderna och deras verksamhet.

Specialmotivering

2 §.

I denna paragraf har i överensstämmelse med promemorians förslag, till förtydligande av att mål om ersättning för mistad fiskerätt skall anhängiggöras genom ansökan och ej genom stämning, inskjutits orden »genom ansökan».

3 §.

Lagrådet. Lagrådet har anfört, att för att författningsmässigt säkerställa nämndernas sammansättning bör under 3 § intagas bestämmelser, att ordföranden i nämnd och suppleant för honom skall vara lagkunniga och erfarna i domarvärv samt att övriga ledamöter och suppleanter för dem bör vara allmänt betrodda och väl förtrogna med ortens förhållanden. Det lär också vara påkallat att kunna utöka antalet suppleanter i syfte att ge nämnden ökad förmåga att fullgöra sin uppgift utan dröjsmål. Även en ändring i denna riktning, varav behov framträtt redan enligt nuvarande ordning, torde därför enligt lagrådet böra vidtagas. Eftersom de nuvarande ledamöterna och suppleanterna torde uppfylla antydda krav kan verksamheten fortsätta utan andra nya förordnanden än sådana som föranledes av ökat antal suppleanter. Domared måste dock avläggas av bisittarna. Särskild föreskrift härom torde ej erfordras, därest allmänna regler om domstol och rättegångsförfarandet blir tillämpliga.

Promemorian. Det i promemorian framlagda förslaget upptar i paragrafens första stycke de i 3 § i dess nuvarande lydelse upptagna reglerna om fiskevärderingsnämnds sammansättning med den ändringen, att möjlighet öppnats att utse mer än en suppleant för varje ledamot. Den i nuvarande 3 § sista punkten upptagna omröstningsregeln har utgått ur paragrafen. En dylik regel har i stället intagits i 5 § andra stycket.

Andra och tredje styckena innehåller bestämmelser till säkerställande av att nämnderna erhåller en kvalificerad sammansättning. I andra stycket stadgas sålunda, att ordföranden och suppleant för honom skall vara lagkunniga och erfarna i domarevärv, och i tredje stycket föreskrives att övriga ledamöter och suppleanter för dem bör vara allmänt betrodda och väl förtrogna med förhållandena i bygden.

Departementschefen. Det i promemorian på grundval av lagrådets yttrande upptagna förslaget innebär, att antalet ledamöter inom varje nämnds område oförändrat skall vara tre, ordföranden inberäknad, men att för varje ledamot skall utses en eller flera suppleanter i stället för, såsom nu är fallet, endast en. Under remissbehandlingen av promemorian har framkommit önskemål om att jämväl det antal ledamöter som skall utses måtte ökas. Då ett praktiskt behov av att ha tillgång till flera ledamöter synes föreligga åtminstone på ett par håll, torde detta önskemål böra efterkommas. Det antal ledamöter, utöver ordföranden, som skall utses inom varje nämndområde torde kunna sättas till minst två och högst sex. Möjlighet bör dock finnas att för varje ledamot tillsätta mer än en suppleant. Efter mönster av 21 kap. 6 § jorddelningslagen bör föreskrivas, att av dem som förutom ordföranden utsetts till ledamöter skall i nämnden tjänstgöra de två, som av ordföranden för varje gång kallas därtill, samt att de ledamöter som bor närmast sammanträdesplatsen företrädesvis bör kallas. I övrigt torde paragrafen böra upptagas i överensstämmelse med promemorians förslag med erforderliga redaktionella jämkningar.

4 §.

Lagrådet. I lagrådets yttrande har förordats, att såsom inledande stadgande i 4 § föreskrives, att angående fiskevärderingsnämnd och förfarandet vid nämnden i ersättningsmål som anhängiggjorts enligt 2 § skall tillämpas vad som är stadgat om allmän domstol och rättegången i tvistemål, dock med vissa avvikelser. Angående de avvikelser som är påkallade har lagrådet anfört:

I främsta rummet ifrågakomma enahanda undantagsbestämmelser som gälla för ägodelningsrätt enligt 21 kap. 31 § jorddelningslagen (jfr 29 § expropriationslagen). Lagrådet förordar sålunda, att vid uppskjuten huvudförhandling målet skall företagas i det skick, vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut, att om de ledamöter, som vid det senare sammanträdet sitta i nämnden, ej övervarit den tidigare handläggningen, målet dock skall upptagas till ny huvudförhandling men att, i den mån det kan antagas vara utan betydelse eller skulle medföra oskälig kostnad eller synnerlig olägenhet, det ej erfordras, att bevis, som upptagits vid tidigare sam-

mantråde, ånyo upptages. I överensstämmelse med 21 kap. 30 § första stycket jorddelningslagen (jfr 26 § expropriationslagen) torde böra stadgas, att parts utevaro från nämndens sammantråde ej utgör hinder för målets handläggning och avgörande. Vidare synes böra angivas, att nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i övrigt innehålla. Om tiden för doms meddelande kan lämpligen stadgas, att det skall ske inom en månad från det förhandlingen avslutats, om ej synnerligt hinder möter.

Genom den antydda fastare regleringen av förfarandet får enligt lagrådet nämnden möjlighet att ordna förberedelse på önskligt sätt och giva förelägganden. Lagrådet förutsätter emellertid, att ordförandena med hänsyn till målens natur alltjämt, under medverkan av kammarkollegiet, söker lägga målen till rätta på lämpligt sätt, en åtgärd som eljest i expropriationsmål i första hand ankommer på den exproprierande. Lagrådet har vidare uttalat:

Nämnden kan för närvarande besluta om att förskott å ersättning skall utgå. En bestämmelse härom synes böra upptagas i lagen och innehålla att, om särskilda skäl äro därtill, nämnden i avvaktan att slutligt avgörande kan meddelas äger förordna att förskott skall utgå i avräkning på ersättning som slutligen kan komma att fastställas. Lagens regel i 9 § om nedläggning av ersättning enligt 1 § blir tillämplig även på förskott. — I anslutning till 67 § expropriationslagen och i huvudsaklig överensstämmelse med 4 § andra stycket i 1950 års lag synes böra föreskrivas, att kronan skall vara pliktig att, i den mån ej annat föranledes av vad i 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken stadgas, ersätta sökanden hans kostnader å målet vid nämnden.

Slutligen bör enligt lagrådets mening lagen om fri rättegång äga tillämpning å mål som här avses.

Tredje lagutskottet. Utskottet uttalade att det kan diskuteras om man bör upptaga de regler, vilka i likhet med vad som gäller vid ägodelningsrätt medger högre grad av skriftlighet i förfarandet vid nämnden än i expropriationsmål (jfr med 21 kap. 31 § jorddelningslagen och 29 § expropriationslagen lagrådets uttalande, att nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i målet innehålla), när det tydligen förutsättes att i högre rätt samma processregler skall tillämpas som i expropriationsrättsliga mål. Det syntes utskottet som om det kunde vara lämpligare att genom alla instanser hålla sig till ett och samma förfarande, som genomgående anslöt till ordningen antingen i jorddelningsmål eller i expropriationsmål.

Promemorian. I promemorian upptages i ett första stycke av paragrafen inledningsvis den grundläggande bestämmelsen, att angående fiskevärderingsnämnd och förfarandet hos nämnden i ersättningsmål som anhängigjorts enligt 2 § skall tillämpas vad som är stadgat i fråga om allmän domstol och rättegången i tvistemål. Med tvistemål avses här, framhålles i promemorian, uppenbarligen tvistemål vari förlikning är tillåten.

Fortsättningen av första stycket upptager i fyra punkter vissa avvikelser från sagda huvudregel.

Enligt punkt 1 skall vid uppskjuten huvudförhandling målet företagas i det skick, vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut. Därest de ledamöter, som vid det senare sammanträdet sitter i nämnden, ej har övervarit den tidigare handläggningen, skall dock målet upptagas till ny huvudförhandling; i den mån det kan antagas vara utan betydelse eller skulle medföra oskäligen kostnad eller synnerlig olägenhet, erfordras därvid ej att bevis, som upptagits vid tidigare sammanträde, ånyo upptages. Det understrykes i promemorian, att enligt dessa bestämmelser får — därest nämndens sammansättning är oförändrad — fortsatt huvudförhandling hållas, oaktat uppskovet med förhandlingen varat längre än fjorton dagar och målet ej är av den omfattning som i 43 kap. 11 § andra stycket rättegångsbalken avses. Är ny huvudförhandling nödvändig, får under angivna förutsättningar bevisning, som tidigare upptagits, förebringas på annat sätt än genom ny upptagning. Vidare har i förevarande punkt stadgats, att parts utevaro från nämndens sammanträde ej skall utgöra hinder för målets handläggning och avgörande. Härav följer, enligt vad som framhålles i promemorian, att treskodom ej får meddelas samt att parts utevaro ej heller kan föranleda att målet avskrivs.

I punkt 2 har föreskrivits att nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i övrigt innehåller. Vidare har stadgats, att dom skall meddelas inom en månad från det förhandlingen avslutats, om ej synnerligt hinder möter, och att domen skall genom nämndens försorg delgivas sökanden på sätt om delgivning av stämning är stadgat.

I punkt 3 stadgas att, där det prövas skäligt, nämnden äger utan huvudförhandling, i avvaktan på målets avgörande, förordna att förskott skall utgå i avräkning på ersättning som slutligen kan komma att fastställas.

Punkt 4 upptager en regel om rättegångskostnader, vilken i huvudsak överensstämmer med vad som nu gäller enligt 4 § andra stycket (jfr även 7 § andra stycket i dess lydelse enligt lag den 6 juni 1957).

I sista stycket av paragrafen upptages stadgande, att lagen om fri rättegång skall äga tillämpning å mål vid nämnden.

I promemorian framhålles, att om en före den nya lagstiftningens ikraftträdande inkommen ansökan är ofullständig och åtgärder för dess fullständigande ej hunnit vidtagas enligt äldre bestämmelser (5 § i kungörelsen), skall — på grund av den allmänna hänvisningen i 4 § första stycket i lagförslaget — nämnden, d. v. s. dess ordförande, enligt 42 kap. 3 § rättegångsbalken förelägga sökanden att avhjälpa bristen, och reglerna i 42 kap. 4 § om avvisning blir tillämpliga. Enligt nu gällande ordning åligger det emellertid ordföranden att innan föreläggande meddelas söka erhålla kompletterande uppgifter genom förfrågan hos sökanden. Den nya ordningen blir alltså strängare mot sökanden. Varsamhet är tydligen påkallad i dylika övergångssituationer.

Departementschefen. Såsom föreslagits i promemorian torde denna paragraf böra inledas med en hänvisning till vad som är stadgat i fråga om allmän domstol och rättegången i tvistemål samt erforderliga avvikelser där-
efter upptagas i skilda punkter.

Tredje lagutskottet har uttalat viss tvekan om lämpligheten av att — såsom lagrådet föreslagit — upptaga regler, vilka i likhet med vad som gäller vid ägodelningsrätt medger högre grad av skriftlighet i förfarandet vid nämnden än i expropriationsmål. Lagrådets uppfattning om avvägningen mellan skriftlighet och muntlighet vid processen inför fiskevärderingsnämnd har emellertid vunnit stöd vid remissbehandlingen, och även jag anser mig kunna biträda densamma. Det må framhållas att 6 § enligt förslaget får en sådan utformning, att det tydligt framgår att i detta hänseende samma regler skall gälla jämväl vid behandlingen i högre rätt.

De skäl, som framförts för en förlängning av den tid inom vilken fiskevärderingsnämnds dom skall meddelas, synes mig bärande. Tiden torde böra bestämmas till två månader.

Regeln i 4 § första stycket 2. tredje punkten i promemorians förslag, enligt vilken domen skall genom nämndens försorg delgivas parterna på sätt om delgivning av stämning är stadgat, betingas av den i 6 § första stycket 1. andra punkten i samma förslag upptagna bestämmelsen, att part äger inkomma med vadeinlaga inom fyra veckor från den dag då han erhållit del av domen. Av skäl som angives vid 6 § torde dock tiden för överklagande av fiskevärderingsnämnds dom böra räknas från dagen för domens meddelande. Föreskriften om delgivning av dom kan därför utgå.

Hänvisningen till de allmänna rättegångsreglerna innebär att de i 42 kap. 2—4 §§ rättegångsbalken upptagna bestämmelserna om stämningsansökans innehåll, om föreläggande att komplettera bristfällig stämningsansökan och om avvisande av sådan ansökan blir tillämpliga å ansökningar som ingives till fiskevärderingsnämnd. Dessa bestämmelser är av väsentlig betydelse för nämndernas möjlighet att utöva en effektiv processledning på förberedelsestadiet, och avvikelse från desamma synes därför icke böra ske. Om en ansökan icke innehåller preciserade yrkanden, skall alltså nämnden eller dess ordförande förelägga sökanden att avhjälpa bristen, och om föreläggandet ej efterkommes, skall ansökan avvisas. Då föreläggande sker skall emellertid sökanden, jämlikt 32 kap. 1 § rättegångsbalken, erhålla skäligen rådrudd. Det är självfallet att vid tillämpningen härav erforderlig hänsyn skall tagas till sökandens möjligheter att verkställa behövligen utredningar och till att sökanden för att bevaka sin rätt varit nödsakad ingiva sin ansökan före utgången av viss tidsfrist. Mot beslut om avvisning kan talan fullföljas till högre rätt jämlikt 49 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken.

Hovrätten för Nedre Norrland har föreslagit bibehållande av den i gällande lag upptagna regeln om att framställning som uppenbarligen icke förtjänar avseende må avslås utan att ha handlagts vid sammanträde för förhandling. Något behov av en dylik möjlighet att efter summarisk handläggning avvisa uppenbart ogrundade krav torde dock knappast föreligga, och

regeln synes i enlighet med lagrådets och promemorians förslag kunna utgå ur lagen.

Beträffande delgivningsförfarandet, aktbildning o. dyl. bör i enlighet med hänvisningen till det allmänna rättegångsförfarandet vanliga regler gälla. De smärre avvikelser som kan vara erforderliga torde ej behöva angivas i lagen, utan föreskrifter härom torde få givas av Kungl. Maj:t på grundval av det bemyndigande som enligt förslaget skall upptagas i 7 § i lagen. Kostnaderna för syn torde — med avvikelse från vad i 39 kap. 4 § rättegångsbalken stadgas — alltid böra gäldas av statsverket. Även härom kan föreskrift lämpligen meddelas i administrativ ordning.

5 §.

Lagrådet. Enligt lagrådets förslag skall den nuvarande bestämmelsen i 5 § utgå och i stället upptagas stadgande, att ordföranden äger besluta för nämnden i samma omfattning som är stadgad för den lagfarne domaren i häradsrätt, att då vid överläggning i nämnden yppas skiljaktiga meningar skall gälla vad i rättegångsbalken stadgas beträffande domstol, där allenast lagfarna ledamöter har säte i rätten (jfr 21 kap. 37 § jorddelningslagen), samt att vid omröstning ordföranden skall säga sin mening först.

Promemorian. I promemorians förslag stadgas i första stycket av paragrafen, att ordföranden äger besluta för nämnden i samma omfattning som är stadgad för den lagfarne domaren i häradsrätt. I anslutning härtill framhålles i promemorian, att genom det ifrågavarande stadgandet och genom hänvisningen i 4 § till allmänna regler om rättegången i tvistemål möjligheter till effektiv processledning på förberedelsestadiet torde ha skapats. I andra stycket upptages i promemorians förslag regler om omröstning, jämväl dessa i överensstämmelse med lagrådets förslag. I promemorian uttalas, att dessa bestämmelser, som har motsvarighet i 21 kap. 37 § jorddelningslagen (jfr även 11 kap. 12 § vattenlagen och 18 § expropriationslagen), icke innebär någon ändring i sak i förhållande till vad som nu gäller enligt 3 § sista punkten.

Departementschefen. Denna paragraf, som icke föranlett erinringar vid remissbehandlingen, torde få upptagas i överensstämmelse med lagrådets och promemorians förslag.

6 §.

Lagrådet. Enligt lagrådets förslag skall under 6 § upptagas stadgande, att talan mot nämndens dom eller beslut fullföljes till hovrätt. I princip bör beträffande sättet för fullföljd i huvudsaken gälla vad som är stadgat om vademål. För att förekomma rättsförlust synes dock enligt lagrådet böra stadgas att särskild vadeanmälan mot fiskevärderingsnämnds dom icke behöver göras och att part må inkomma med vadeinlaga inom fyra veckor från den dag då han erhållit del av domen (jfr ang. tiden 21 kap. 54 § jorddelningslagen). Stadgandet i 50 kap. 2 § rättegångsbalken — om anslutningsvad — torde i så fall icke böra äga tillämpning. I övrigt bör i fråga om

fullföljden till hovrätt vad som i allmänhet är stadgat om fullföljd av talan mot dom eller beslut i tvistemål äga motsvarande tillämpning. Beträffande beslut rörande förskott synes lämpligt föreskriva, att talan däremot skall föras särskilt samt att mot hovrättens beslut i dylik fråga talan ej må föras (jfr 39 § expropriationslagen). Vad angår rättegångskostnaderna kan enligt lagrådets mening ifrågasättas, om icke även i hovrätt och högsta domstolen borde gälla samma regler som i expropriationsmål. Måhända är det dock vanskligt att gå så långt i hithörande ärenden, där värderingen måste bli mer skönsmässig än vanligt. De enskilda parterna synes skäligen tillgodosedda, om det stadgas, att där ej annat föranledes av 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken kronan städse skall själv vidkännas sina kostnader i hovrätten eller högsta domstolen, så ock kostnad som åsamkas motpart genom att kronan fullföljt talan. I övrigt kan allmänna regler gälla.

Tredje lagutskottet. I utskottets utlåtande har uttalats viss tvekan, om på sätt lagrådet föreslagit den processuella nyheten bör införas, att tid inom vilken part senast skall inkomma med vadeinlaga räknas från dagen för domens delgivning och ej från dess meddelande.

Promemorian. I promemorian har den nuvarande bestämmelsen i 6 § utslutits; ett motsvarande stadgande återfinnes dock i 7 § andra stycket. I stället har i 6 § upptagits föreskrifter om rättegången i hovrätten och högsta domstolen.

Första stycket inledes med en bestämmelse, att talan mot fiskevärderingsnämnds dom eller beslut skall fullföljas till hovrätt. Vidare stadgas, att beträffande rättegången i hovrätten skall — med vissa avvikelser — gälla vad om tvistemål är stadgat. Självfallet avses här, uttalas i promemorian, liksom i fråga om förfarandet i nämnden, tvistemål vari förlikning är tillåten.

Avvikelserna från nyssnämnda huvudregel upptages i förslaget i tre punkter. Den första punkten har avseende å fullföljd av talan mot nämndens dom eller beslut. Där stadgas, att särskild vadeanmälan mot nämndens dom ej är erforderlig och att part äger inkomma med vadeinlaga inom fyra veckor från den dag då han erhållit del av domen. Vidare föreskrives, att reglerna i 50 kap. 2 § rättegångsbalken om anslutningsvad ej skall äga tillämpning samt att talan mot nämndens beslut rörande förskott skall föras särskilt. Andra punkten innehåller ett stadgande, som gör de beträffande nämnden i 4 § upptagna avvikelserna från tvistemålsförfarandet — med undantag av reglerna om delgivning av dom och om rättegångskostnader — tillämpliga jämväl å hovrättsprocessen. I promemorian framhålles, att föreskriften i 4 § första stycket 2. om tiden för meddelande av dom tydligen erhåller tillämpning å rättegången i hovrätt endast då huvudförhandling hållits. Frågan, i vilken utsträckning sådan förhandling erfordras, avgöres av bestämmelserna i 50 kap. 21 § rättegångsbalken. I tredje punkten meddelas en särskild regel om rättegångskostnader. Att lagen om fri rättegång blir tillämplig följer enligt promemorian av 10 § sagda lag, jfrd med 4 § sista stycket i förslaget.

Andra stycket av paragrafen i promemorians förslag innehåller bestämmelser om rättegången i högsta domstolen. Enligt dessa bestämmelser skall vad i första stycket 2. och 3. stadgas i tillämpliga delar gälla. Dessutom föreskrives, att talan mot hovrättens beslut rörande förskott ej må föras. Att i övrigt reglerna om rättegången i tvistemål skall tillämpas torde, sägs det i promemorian, ej behöva uttryckligen stadgas.

Departementschefen. Med anledning av de synpunkter som framkommit vid remissbehandlingen av promemorian torde de i promemorian upptagna reglerna om överrättsprocessen böra jämkas i vissa avseenden. Tiden för överklagande av nämndens dom torde sålunda böra räknas från den dag då domen gavs, och möjligheten till anslutningsvad bör ej uteslutas. Den särskilda bestämmelsen i 4 § om parts utevaro bör ej gälla i överrätt.

I fråga om beslut, som meddelas utan samband med förhandling, skall klagotid räknas från den dag då klaganden erhöll del av beslutet (jfr 52 kap. 1 § och 56 kap. 1 § rättegångsbalken).

Vad angår rättegångskostnaderna i överrätterna innebär promemorians förslag, att kronan i princip skall vidkännas sina egna kostnader liksom sådan kostnad som åsamkas motpart genom att kronan fullföljt talan; ersättningssökande som själv klagat och tappar får bära sin egen kostnad. Detta är en modifiering till den ersättningssökandes förmån av de allmänna regler som gäller för kostnader i överrätt men går icke så långt som till den i expropriationsmål tillämpade ordningen, vilken innebär att sakägaren i princip alltid är tillförsäkrad gottgörelse för sina kostnader ej blott i underrätten utan även i överrätterna. Förslaget överensstämmer i huvudsak med den regel för kostnaderna i överrätterna som antogs i samband med att fullföljdsrätt för kronan i fiskeersättningsmål infördes. Dåvarande departementschefen anförde i samband med denna reform, att den för sakägarsidan gynnsamma ordning som gäller i expropriationsmål kan innebära en viss frestelse att draga ut på processen och att det visat sig finnas en ganska stark opinion för en uppmjukning till den exproprierandes förmån av expropriationslagens regel beträffande rättegångskostnaderna i överinstanserna (prop. 1957: 129 s. 19). Den omständigheten att nämnden och underrätten nu sammanslås till en instans av domstolskaraktär, så att alltså hovrätten blir första klagoinstans, synes ej utgöra tillräcklig anledning att frångå denna ståndpunkt. Jag anser mig därför ej kunna tillmötesgå av Advokatsamfundet och Riksförbundet Landsbygdens folk framförda yrkanden om ytterligare modifiering av rättegångskostnadsregeln till förmån för den ersättningssökande utan tillstyrker promemorians förslag som även överensstämmer med vad lagrådet förordat.

7 §.

Lagrådet. I lagrådets yttrande har påpekats, att fiskevärderingsnämnds distrikt enligt gällande indelning i vissa fall går in på två eller tre hovrätters domsområden. Med hänsyn härtill bör Konungen äga att föreskriva, under vilka hovrätter fiskevärderingsnämnderna skall höra. Stadgande här-

om kan upptagas under 7 §, varest tillika i anslutning till nuvarande 6 § kan införas, att Konungen meddelar de närmare bestämmelser angående tillämpningen av lagen som i övrigt finnes erforderliga.

Tredje lagutskottet. Utskottet framhöll, att det redan nu förekommer att samma fiskevärderingsnämnds olika beslut efter underrätts prövning kan bli överprovade av skilda hovrätter, beroende på belägenheten av de vattenområden avgörandena gäller. Ungefär hälften av fiskevärderingsnämnderna har nämligen domsområden inom mera än en hovrätt. Någon större olägenhet kan väl detta förhållande för närvarande ej förorsaka. Vid en eventuell lagändring i enlighet med lagrådets förslag kan det dock antagas, att det uppstår vissa svårigheter med på detta sätt ordnade domkretsar i första instans. Det kan därför finnas skäl att överväga, om i sådant fall fiskevärderingsnämndernas områden bör omregleras eller om en fullföljdsregel bör införas av innehåll att fullföljd skall ske till den hovrätt där vattenområdets huvuddel är belägen.

Departementschefen. Enligt den ordning som nu gäller omfattar tre av de tio fiskevärderingsnämnderna områden från två hovrätter, och en nämnd — nämnden för Väneren och Vättern — berör tre hovrätters domsområden. Det lämpligaste sättet att komma till rätta med de härmed sammanhängande problemen torde vara att hänföra varje nämndområde i dess helhet under en viss hovrätt. Såsom föreslagits av lagrådet och i promemorian bör det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser i detta avseende.

Det torde även såsom hittills få tillkomma Kungl. Maj:t att i övrigt meddela tillämpningsföreskrifter till lagen. De föreslagna lagändringarna medför att de nu gällande tillämpningsbestämmelserna måste väsentligt omarbetas. Slutlig ståndpunkt härtill torde få tagas sedan riksdagen behandlat lagförslaget. Ett preliminärt utkast finnes intaget i den remitterade promemorian.

Övergångsbestämmelserna

Departementschefen. Den nya lagstiftningen bör, såsom i promemorian föreslagits, ej äga tillämpning beträffande mål, som fiskevärderingsnämnd avgjort före ikraftträdandet. Vidare bör stadgas, att mål, som vid lagens ikraftträdande är anhängigt vid fiskevärderingsnämnd och vari förhandling ägt rum enligt äldre bestämmelser, må av nämnden företagas till avgörande utan ny förhandling, där målet ändock finnes tillfredsställande utrett.

Då det är angeläget att lagstiftningen träder i kraft med det snaraste, föreslås i överensstämmelse med promemorian, att ikraftträdandet sättes till dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i svensk författningssamling.

Lagrådsbehandlingen

Sedan Kungl. Maj:t den 1 november 1957 beslutat inhämta lagrådets utlåtande över ett i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden sam-

ma dag intaget lagförslag, har lagrådet den 11 november 1957 lämnat det samma utan erinran. Kungl. Maj:t har därefler den 15 november 1957 förordnat att samma förslag — efter vissa redaktionella jämkningar — genom proposition skulle föreläggas riksdagen.

Utskottet

Genom tillkomsten av de den 1 december 1950 utfärdade lagarna om gräns mot allmänt vattenområde och om rätt till fiske avsåg man att på fiskerättens område införa en för hela riket såvitt möjligt enhetlig och fullständig reglering. På grund av att fiskerätten sedan gammalt utvecklats olika i skilda delar av landet och på grund av styrkan i åtskilliga lokala men icke alltid lagfästa sedvänjor visade det sig dock omöjligt att skapa en för hela riket enhetlig fiskerätt. Jämfört med den stora osäkerhet och de stora lokala olikheter som tidigare förelåg har dock genom 1950 års fiskerättsreform åstadkommits en betydande enhetlighet och säkerhet på fiskerättens område.

Genom 1950 års ifrågavarande lagstiftning erhöll vissa strandägare och andra fiskerättsägare en utvidgad enskild fiskerätt medan andra fick vidkännas inskränkningar i eller förlust av sin enskilda fiskerätt liksom även vissa andra rättigheter. Enligt lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m. ersättes dessa förluster av statsmedel.

För prövning av ersättningsanspråken har alltsedan den nya lagstiftningen började tillämpas funnits tio fiskevärderingsnämnder.

Genom lag den 6 juni 1957 (nr 316) genomfördes den reformen att rätten att föra talan mot nämndens beslut, vilken rätt tidigare varit förbehållen den ersättningssökande, utsträcktes även till kronan.

För denna reform och vad i samband därmed från olika håll yttrades har närmare redogjorts i den tidigare framställningen. I enlighet med riksdagens önskemål¹ har i förevarande proposition föreslagits, att fiskevärderingsnämnderna ombildas till specialdomstolar och att talan mot nämndens beslut med förbigående av allmän underrätt fullföljes direkt till hovrätt, varifrån talan liksom hittills på vanligt sätt kan fullföljas till högsta domstolen. Den nu föreslagna reformen innebär *dels* att antalet instanser minskas från fyra till tre, *dels ock* att rättegångsbalkens regler — med vissa i lagförslaget angivna undantag — blir tillämpliga även på nämnderna, vilket kan beräknas ge nämnderna möjlighet att arbeta med större säkerhet och effektivitet.

Det torde visserligen vara en i svensk rätt vedertagen grundsats att särskilda domstolar icke inrättas för enstaka eller tidsbegränsade uppgifter. Emellertid är i föreliggande fall det praktiska behovet av domstolsförfarande uppenbart, liksom ock att fiskevärderingsnämnderna genom sin särskilda organisation är mera lämpade att i första instans handha förevarande uppgifter än exempelvis allmän underrätt eller expropriationsdomstol. Så-

¹ Skr. nr 263/1957.

som utskottet redan tidigare uttalat torde därför några principiella betänkligheter mot reformen icke behöva föreligga.

Utskottet, som hälsar propositionen med tillfredsställelse, finner ej anledning till erinran mot det däri framlagda lagförslaget.

Tredje lagutskottet framhöll i sitt utlåtande nr 18/1957 (s. 26), att de regler som f. n. gäller för handläggning av jorddelningsmål och expropriationsmål synes bättre än reglerna för handläggning av vanliga (dispositiva) tvistemål vara ägnade att åstadkomma ett praktiskt, smidigt och billigt förfarande vid underrätten. Utskottet har med det sagda icke velat taga avstånd från tanken att såsom i expropriationsmål låta parterna få disponera över processmaterialet utan endast avsett att framhålla att de för jorddelningsmål och även i viss mån för expropriationsmål något mindre stränga bestämmelserna om koncentration och omedelbarhet måhända bättre än de för vanliga tvistemål gällande reglerna lämpade sig för mål av förevarande slag. I det framlagda lagförslaget har också verkställts de modifikationer i den allmänna rättegångsordningen, som betingas av den särskilda naturen hos förevarande mål.

Beträffande frågan i vilken utsträckning domstolarnas avgöranden i mål om ersättning för mistad fiskerätt finge grunda sig även på sådant material, som allenast i skriftlig form förebragts inför domstolen, uttalade utskottet i sitt utlåtande nr 18/1957 (s. 26) att man härvidlag borde eftersträva att hålla sig till en och samma princip i alla instanser. Utskottet avsåg däremot icke att i det skede frågan då befann sig giva sitt förord till den ena eller andra principen. Då i propositionen nu föreslås att domstolarnas avgöranden liksom i jorddelningsmål och vattenmål må grunda sig även på sådant material som förebragts allenast i skriftlig form och då nämnda grundsats genomförts i alla instanser, har utskottet ej heller i denna del funnit anledning till erinran.

Enligt 7 § i det vid propositionen fogade lagförslaget bemyndigas Kungl. Maj:t i likhet med vad som f. n. gäller enligt lagens 6 § att utfärda erforderliga tillämpningsföreskrifter. Detta är ett praktiskt och vanligt förfaringsätt och föranleder i och för sig icke någon erinran från utskottets sida. I propositionen hänvisas till ett preliminärt utkast till dylika tillämpningsföreskrifter som bifogats departementspromemorian. Utkastet avviker från nu gällande tillämpningsföreskrifter bl. a. däri, att det icke innehåller någon motsvarighet till bestämmelsen i 12 § andra stycket tredje punkten kungl. kungörelsen den 12 januari 1957 om fiskevärderingsnämnder och deras verksamhet, varest stadgas, att vid ersättnings bestämmande skäligen hänsyn skall tagas till ränteförlust, som må ha skett under tiden från det skadan uppkom. Måhända kan det anses så självklart att ränta skall utgå att frågan ej behöver särskilt regleras. Emellertid har fall förekommit där frågan om rätt för kronan att utgiva ränta varit föremål för tvist. Då den nu föreslagna lagändringen icke i och för sig motiverar någon ändring av tillämpningsbestämmelserna i förevarande hänseende, vill utskottet för sin del förorda att de nya bestämmelserna erhåller en sådan avfallning att de till sitt

sakliga innehåll icke kommer att, i vidare mån än som betingas av den nya lagstiftningen, avvika från vad som f. n. gäller.

Utskottet övergår härefter att behandla den genom motionerna väckta frågan.

Anspråk på ersättning för mistad fiskerätt skulle — vid påföljd av talans förlust — ursprungligen anmälas före den 1 januari 1956. Denna frist har därefter förlängts på så sätt att anspråk nu skall anmälas före den 1 januari 1958. Motionärerna föreslår nu att fristen för andra gången skall förlängas så att anspråk skall anmälas före den 1 januari 1960.

Då frågan om förlängning av fristen i anledning av proposition nr 216/1955 var aktuell, yttrade tredje lagutskottet i sitt sedermera av riksdagen godkända utlåtande (nr 33/1955), att utskottet visserligen tillstyrkte den föreslagna förlängningen men därvid förutsatte att, om icke några särskilda omständigheter skulle tillkomma, någon ytterligare förlängning ej komma att ifrågasättas.

Motionärerna gör nu gällande att sedan fristen år 1955 förlängdes sådana särskilda omständigheter inträffat, att anledning nu föreligger att ånyo förlänga fristen. Motionärerna har därvid särskilt framhållit tre omständigheter. För det första har frågan om den äldre fiskerättens omfattning vid tidpunkten för genomförandet av den nuvarande fiskerättslagstiftningen visat sig vara så invecklad, att det ofta är omöjligt för den enskilde att för närvarande avgöra om och vad han förlorat. För det andra har genom lagändringen den 6 juni 1957 möjligheterna att erhålla vägledande prejudikat blivit helt andra än tidigare, då kronan saknade rätt att föra talan mot fiskevärderingsnämnds avgöranden. För det tredje slutligen har genom det i propositionen framlagda lagförslaget inträffat så betydande förändringar i nämndernas organisation och arbetssätt, att även detta motiverar en förlängning av anmälningensfrist. I sistnämnda avseende har motionärerna särskilt framhållit dels den nu föreslagna dispositiva principen, som medför att nämnden ej längre har något ansvar för att utredningen blir fullständig, dels ock att tillämpningen av rättegångsbalken kan komma att medföra, att en i och för sig berättigad ansökan på rent formella grunder kan komma att avvisas utan att sökanden efter fristens utgång har möjlighet att ingiva ny ansökan.

Utskottet vill till en början fastslå att utskottet saknar anledning att nu frångå sitt år 1955 gjorda uttalande. Frågan blir då att avgöra i vad mån därefter inträffat sådana särskilda omständigheter att problemet nu bör betraktas annorlunda än år 1955.

Det skall icke bestridas att frågorna om omfattningen av den enskildes fiskerätt och storleken av inträffade skador visat sig vara svårare att lösa än vad man vid 1950 års fiskerätsreform hade anledning att räkna med. Utskottet har emellertid icke övertygats om att dessa svårigheter just under de sist förflutna två åren ökat i sådan grad att man av denna anledning ånyo bör förlänga fristen.

Det är riktigt att lagändringen den 6 juni 1957 på ett väsentligt sätt ökat

möjligheten att få fram vägledande prejudikat. På grund av de ovan antydda stora olikheterna i de skilda orternas tidigare fiskerätt är det dock knappast troligt, att man under den av motionärerna nu föreslagna med två år förlängda fristen har att emotse dylika prejudikat i annat än tämligen begränsad omfattning.

Möjligheten av rättsförluster för den ersättningssökande till följd av att nämnden genom den föreslagna reformen ej längre har något ansvar för att utredningen blir fullständig är teoretiskt tänkbar men torde också inskränka sig härtill. Liksom hittills gäller att kammarkollegiet, samtidigt som det är kronans ställföreträdare, med sin speciella sakkunskap har att medverka till att de avgörande rättsfrågorna blir objektivt klarlagda. All utredning som sökanden själv önskar åberopa vid nämnden ersätts, i den mån kostnaderna härför icke bedömes som oskäligen, av allmänna medel. Lagen om fri rättegång avses vidare bli tillämplig. För övrigt utgör nämndens i förevarande hänseende ändrade ställning knappast någon hållbar motivering för anmälningsfristens förlängning. Motionärerna har ju icke haft något att erinra mot lagförslaget i och för sig.

Vad slutligen angår den befarade risken att i och för sig behöriga ansökningar skall komma att avvisas av formella skäl, är till en början att observera att sådan påföljd kan inträffa redan enligt nu gällande rätt. Den nu föreslagna ordningen, som gör rättegångsbalkens bestämmelser om stämningensansökans innehåll tillämpliga på ansökan om ersättning för mistad fiskerätt, är — såsom ock framhålles i propositionen (s. 23) — strängare mot sökanden i det att ordförandens skyldighet att genom *förfrågan* hos sökanden försöka erhålla kompletterande uppgifter bortfaller. Men även enligt rättegångsbalken gäller att ansökan icke i något fall får avvisas innan sökanden dessförinnan erhållit tillfälle att komplettera ansökningen. Han skall därvid enligt 32 kap. 1 § rättegångsbalken åtnjuta skäligen rådrom. Det har från flera håll sagts — och säkerligen med rätta — att det många gånger möter svårigheter för den ersättningsberättigade att redan i ansökningen bestämma storleken av liden skada. Sedan rättegångsbalkens regler blivit tillämpliga åligger det emellertid den ersättningssökande att i ansökan bl. a. uppgiva det yrkande han framställer, vilket i förevarande sammanhang betyder att begärd ersättning skall vara till beloppet bestämd.¹ Ersättningssökande, som yrkar ersättning med belopp som han först under rättegången ännar närmare ange, blir emellertid icke utan vidare avisad utan förelägges i enlighet med det ovan sagda att närmare precisera sin talan. Utskottet vill även i sammanhanget framhålla att bestämmelsen i 2 § andra stycket ersättningslagen icke utgör hinder för ersättningssökande, som en gång preciserat sin talan, att, om skäl därtill skulle föreligga, i enlighet med 13 kap. 3 § första stycket 3 rättegångsbalken även efter ansökningsfristens utgång under de i sagda lagrum eljest angivna förutsättningarna framställa nytt yrkande som slöder sig på väsentligen samma grund.

¹ se Gärde m. fl., Nya rättegångsbalken, Sthlm 1949 s. 575.

Vad motionärerna framhållit utgör sålunda enligt utskottets mening icke tillräckliga skäl för att förlänga den frist inom vilken anspråk på ersättning skall framställas. Härtill kommer att ett bifall till motionärernas förslag i vissa avseenden skulle få vissa, mindre önskvärda konsekvenser.

Ersättning för mistad fiskerätt skall sålunda bestämmas med hänsyn till rättsläget vid årsskiftet 1950/51. Om man skjuter på den tid inom vilken anspråk skall anmälas, kommer detta att medföra att ett flertal rättegångar icke kommer att kunna börja förrän efter den förlängda fristens utgång. I den mån utredningen av det äldre rättsläget måste förebringas genom vittnesmål och annan muntlig bevisning, är det emellertid uppenbart, att detta blir svårare ju längre man dröjer. Till förmån för ståndpunkten att icke ånyo förlänga fristen talar även den omständigheten att det, för att nämnderna rationellt skall kunna bedriva sitt arbete, i regel är önskvärt att ansökningar från alla berörda delägare i ett visst skifteslag eller från alla strandägare vid ett visst havsområde föreligger tillgängliga på en gång.

Utskottet finner att vad i den genom motionerna väckta frågan förekommit ger vid handen att skälen för att låta ansökningsfristen i enlighet med gällande lag utlöpa vid instundande årsskifte är starkare än skälen för att i enlighet med motionerna förlänga fristen med ytterligare två år.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte med avslag å motionerna I: 565 och II: 714 bifalla propositionen nr 191.

Stockholm den 10 december 1957

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Grym, Hermansson, Göran Karlsson, Georg Carlsson, Ebbe Ohlsson och Kristiansson*;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Ahlman, fru Torbrink, herrar Andersson i Ryggestad, Munktell* och Hamrin i Kalmar.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Ohlsson, Ebbe, Åhman, Munktell* och *Hamrin* i Kalmar, som i den genom motionerna väckta frågan

dels anfört följande:

»Vi kan i alla avseenden ansluta oss till vad som anförts i motionerna och vill i samband därmed även hänvisa till det av Sveriges advokatsamfund å s. 11 f. här ovan återgivna yttrandet. Vi kan ej finna att något av de argument motionärerna åberopat genom utskottets utlåtande blivit vederlagt.

Härutöver vill vi endast framhålla följande.

Varken departementschefen eller utskottsmajoriteten synes vilja bestrida att det för många ersättningssökande möter betydande svårigheter att före den 1 januari 1958 precisera sina ersättningsanspråk. Rättsläget på fiskets område var före den nya fiskerättslagens tillkomst så oklart, att det helt enkelt inte kan begäras att varje ersättningsberättigad ännu skall vara i stånd att nu exakt ange *om* han över huvud taget förlorat någon fiskerätt, *vad* han i förekommande fall har förlorat och *vad* denna förlust skall värderas till. Av ännu större betydelse är kanske att var och en, som blott tror sig vara ägare till vattenområde, för att säkra sig för alla eventualiteter nödgas föra ersättningstalan. Departementschefen har därvidlag hänvisat till möjligheten att inge inblankoansökningar d. v. s. ansökningar vari anspråken icke preciserats. Vi kan för vår del icke acceptera denna ståndpunkt. Detta för det första av den anledningen att ståndpunkten i fråga står i strid med bestämmelserna i rättegångsbalken, som ju enligt propositionens förslag nu skall bli tillämplig även på förfarandet inför fiskevärderingsnämnderna. Såsom närmare utvecklats i utskottets utlåtande *skall* ju efter den i propositionen föreslagna lagändringen en ansökan om ersättning innebålla ett till beloppet bestämt yrkande, låt vara att den som härvidlag ej följer lagens och rättegångsbalkens regler icke omedelbart drabbas av annan påföljd än att han förelägges att precisera sina anspråk. Och vad finns det för garanti för att reglerna om skäligt rådrum verkligen kommer att tillämpas så liberalt som departementschefen tydligen förutsatt? För det andra tvingas genom det nu förordade förfarandet många människor att yrka ersättning med mycket höga belopp — som därest ansökningen kunde inges senare skulle kunna väsentligt reduceras — för att under alla förhållanden vara s. a. s. på den säkra sidan. Att detta både ur allmän och enskild synpunkt är högst otillfredsställande torde icke närmare behöva utvecklas. Dessutom finns det fortfarande många människor som finner det motbjudande att begära pengar av staten, förrän man är säker på att man har rätt till dem. Beträffande förfarandet med inblankoansökningar vill vi därför sammanfattningsvis säga, att vi finner det icke överensstämmande vare sig med lag eller god ordning.

Vad utskottet anfört om svårigheten att efter lång tid förebringa utredning om rättsläget i förfluten tid kan väl i och för sig i vissa fall vara riktigt, men det utgör knappast något hållbart argument för att icke tillstyrka en förlängning av ansökningstiden. Med utskottets ståndpunkt borde man ju alltid stadga viss preklusionstid för alla anspråk, som grundar sig på äldre rätt eller avser äldre förhållanden. Om utredningen skulle komma att bli ofullständig till följd av att en mera avsevärd tid förflutit innan talan väckes, torde väl olägenheterna härav i första hand drabba sökanden själv, varför det bör få vara hans ensak om han av ena eller andra anledningen önskar dröja med sin ansökan.»

dels ock ansett att utskottet i enlighet med det anförda bort hemställa,

att riksdagen måtte för sin del med bifall till motionerna I: 565 och II: 714 antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen om ersättning för mistad fiskerätt m. m. med den ändringen att 2 § andra stycket erhåller följande lydelse:

Anspråk på ersättning skall vid påföljd av talans förlust framställas genom ansökan hos nämnden före den 1 januari 1960.